

ПЛАНУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ КАФЕДР ВНЗ

Розроблено підходи до планування та організації процесу аудиту ефективності діяльності кафедр вищого навчального закладу

Постановка проблеми. Аудит ефективності роботи державних вищих навчальних закладів, які відносяться до бюджетних установ, являється одним з видів контролю за їх діяльністю. Найважливішу роль в цьому відіграє внутрішній аудит ефективності діяльності закладу освіти, який проводиться з метою встановлення достовірності відображення облікових даних та прийняття на їх основі обґрунтованих управлінських рішень щодо шляхів ефективного використання всіх видів ресурсів установи, раціонального балансу бюджетної та комерційної діяльності закладу освіти та ін. [1, 2]. Оскільки ефективність діяльності вищого навчального закладу безпосередньо залежить від того, наскільки ефективно функціонують його кафедри [3, 4], очевидно, що проведення аудиту ефективності діяльності саме кафедр є актуальним.

Стан вивчення проблеми. У теперішній час науково обґрунтовано методичні підходи до проведення аудиту різних підприємств, організацій, установ, однак майже не існує розроблених методик, які б враховували особливості роботи вищих навчальних закладів, а тим більше, їх основних структурних підрозділів – кафедр. В той же час діяльність саме кафедр ВНЗ забезпечує здійснення освітньої діяльності, отримання значної частини доходів закладом освіти та формування основних витрат навчального процесу. Таким чином, стан питання аудиту ефективності діяльності кафедр закладу освіти обумовлює необхідність проведення додаткових досліджень.

Метою дослідження являється розробка підходів до планування та організації аудиту ефективності діяльності кафедр вищого навчального закладу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій стосовно предметної області, яка досліджується [5-10], показав, що усі існуючі методики проведення та організації аудиту ефективності спрямовані на визначення ефективності використання бюджетних коштів установами в цілому, без приділення уваги їх структурним підрозділам. Це у повній мірі стосується вищих навчальних закладів та їх кафедр, питання контролю ефективності роботи яких в науковій літературі практично не висвітлюються. Крім того, існуючі методики не враховують особливості функціонування вищих навчальних закладів та їх кафедр.

Викладення основного матеріалу дослідження. Прийняття керівництвом вищого навчального закладу рішень стосовно підвищення ефективності діяльності кафедр має спиратись на якісну інформацію, що містить дані про значення показника ефективності діяльності конкретної кафедри та його складових. З цією метою може бути використаний запропонований у [3] показник, який визначається як сума стандартизованих показників грошового потоку та рентабельності основних засобів кафедри з урахуванням коефіцієнтів значущості, визначених на основі експертної оцінки. Здійснити оцінку якості такої інформації можливо в результаті впровадження внутрішнього аудиту предметної області, яка досліджується.

В ході планування та організації процесу аудиторської перевірки визначаються склад інформації, яка підлягає перевірці, її джерела та послідовність виконання аудиторських робіт.

Так, для перевірки правильності розрахунку показника ефективності діяльності кафедр аудиторю необхідно мати інформацію про:

– грошові потоки кафедр, що відображається у розробленій відомості розрахунку грошових потоків кафедр;

– значення показника рентабельності основних засобів кафедр, які наводяться у розробленій відомості розрахунку показника рентабельності основних засобів кафедр;

– значущість складових показника ефективності діяльності кафедр, що відображається у розробленій відомості результатів оцінки значущості складових показника ефективності діяльності кафедр.

Для перевірки правильності визначення грошових потоків кафедр аудиторю необхідна інформація про доходи та витрати кафедр, що відображається у розроблених відомостях розрахунку доходів та витрат кафедр відповідно.

Для перевірки правильності визначення суми доходів кафедр аудиторю необхідно мати дані про:

а) питому вагу кількості годин по дисциплінах, які викладаються відповідною кафедрою, у навчальних планах різних спеціальностей:

1) кількість годин всього дисциплін відповідної кафедри у навчальному плані спеціальності (документ – навчальний план спеціальності);

2) загальна сума годин в навчальному плані спеціальності (документ – навчальний план спеціальності);

б) грошові надходження від навчання студентів:

1) на платній основі;

2) за рахунок бюджетного фінансування.

Для перевірки правильності визначення грошових надходжень від навчання студентів на платній основі аудиторю необхідно мати інформацію про:

– вартість навчання на платній основі по усіх спеціальностях за усіма формами навчання (документ – відомість вартості навчання на платній основі);

– кількість студентів, які навчаються на платній основі, по усіх спеціальностях за усіма формами навчання (документ – контингент студентів).

Для перевірки правильності визначення грошових надходжень від навчання студентів за рахунок бюджетного фінансування аудиторю необхідно мати інформацію про:

– кількість студентів, які навчаються на бюджетній основі, за усіма спеціальностями та формами навчання (документ – контингент студентів);

– бюджетне фінансування навчання одного студента.

Для перевірки правильності визначення бюджетного фінансування навчання одного студента аудиторю необхідна наступна інформація про:

– суму бюджетних доходів: заробітну плату та нарахування на неї для співробітників вищого навчального закладу; комунальні платежі (документи – план використання бюджетних коштів, звіт про надходження та використання коштів загального фонду); докладно склад бюджетних доходів закладу розглянуто в [3];

– загальну кількість студентів, які навчаються на бюджетній основі (документ – контингент студентів).

Для перевірки правильності визначення суми витрат кафедр аудиторю необхідна інформація про:

а) прями витрати кафедр на:

1) заробітну плату та нарахування на неї для професорсько-викладацького складу кафедр (документи – розрахунково-платіжні відомості, штати кафедр);

2) придбання основних засобів на кафедрі (документи – акти прийому-здачі об'єктів основних засобів, інвентарні картки обліку об'єктів основних засобів);

3) поточний та капітальний ремонт основних засобів кафедр (документи – акти прийому-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів основних засобів; акти виконаних робіт; інвентарні картки обліку об'єктів основних засобів);

4) предмети і матеріали кафедр (документи – прибуткові ордери; касові ордери; звіти про використання коштів, наданих на відрядження або під звіту);

5) послуги зв'язку кафедр (документ – квитанції про витрати на послуги зв'язку);

б) відрядження персоналу кафедр (документи – касові ордери; звіти про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт; службові записки);

б) непрямі витрати кафедр на:

1) загальну суму витрат на заробітну плату та нарахування на неї для адміністративно-управлінського персоналу закладу освіти (документ – розрахунково-платіжні відомості);

2) загальну суму витрат на поточний та капітальний ремонт загальних основних засобів вищого навчального закладу (документи – акти прийому-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів основних засобів; акти виконаних робіт; інвентарні картки обліку об'єктів основних засобів);

3) загальну суму витрат на послуги зв'язку адміністративно-управлінського персоналу закладу освіти (документ – квитанції про витрати на послуги зв'язку);

4) загальну суму витрат на відрядження адміністративно-управлінського персоналу закладу освіти (документи – касові ордери; звіти про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт; службові записки);

5) загальну суму витрат на придбання основних засобів та предметів довгострокового використання вищого навчального закладу (документи – акти прийому-здачі об'єктів основних засобів, інвентарні картки обліку об'єктів основних засобів);

6) загальну суму витрат на загальні предмети і матеріали вищого навчального закладу (документи – прибуткові ордери; касові ордери; звіти про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт);

7) загальну суму комунальних платежів (документи – план використання бюджетних коштів; звіт про надходження та використання коштів загального фонду; звіт про надходження та використання коштів, отриманих як плата за послуги, що надають бюджетними установами).

Крім того, для перевірки правильності визначення непрямих витрат кафедр аудиторю необхідна інформація

про бази їх розподілу. Для визначення баз розподілу непрямих витрат між кафедрами необхідна наступна інформація про:

– чисельність персоналу кафедр (документ – штати кафедр);

– чисельність студентів кожної кафедри (документ – контингент студентів);

– площі, які займають усі підрозділи закладу освіти (документ – план-схема розташування підрозділів вищого навчального закладу).

Для перевірки правильності розрахунку показника рентабельності основних засобів кафедр аудиторю необхідна інформація про: грошові потоки кафедр (розроблений документ – відомість розрахунку грошових потоків кафедр) та залишкову вартість основних засобів кафедр (документи – інвентарні картки обліку об'єктів основних засобів, описи законсервованих об'єктів основних засобів кафедр).

Для перевірки правильності розрахунку показника ефективності діяльності кафедр аудиторю також необхідно встановити правильність визначення значущість його складових з урахуванням думки експертів.

При плануванні та організації процесу перевірки також необхідно визначити порядок здійснення аудиторських робіт. Для цього зручно застосувати сітьову модель, що відображає взаємозв'язок усіх операцій конкретного виду робіт. Графік виконання робіт з перевірки правильності оцінки ефективності діяльності кафедр вищого навчального закладу наведено на рисунку 1. Згідно з правилами побудови такого графіку на рисунку 1 буквами позначено конкретні види робіт, перелік та деталізація яких представлена в таблиці 1. Застосування такого графіку дозволить визначити, у якій послідовності можливо здійснювати аудиторські процедури з метою визначення якості отриманої інформації з оцінки ефективності діяльності кафедр вищого навчального закладу, спираючись на визначену послідовність виконання такої оцінки.

Таблиця 1. Перелік робіт з аудиту ефективності діяльності кафедр (відповідно до сітьового графіку)

Попередня робота (назва, позначення)	Дана робота (назва, позначення)	Наступна робота (назва, позначення)
1	2	3
-	Перевірка інформації про кількість студентів, які навчаються на платній основі, а	Перевірка правильності розрахунку доходів закладу освіти від навчання на платній основі, е Перевірка правильності розрахунку доходів закладу освіти від навчання студентів на бюджетній основі, f Перевірка правильності визначення питомої ваги дисциплін кожної кафедри в навчальних планах спеціальностей, g Перевірка правильності розрахунку доходів кафедр, h
-	Перевірка правильності розрахунку вартості навчання одного бюджетника, b	Перевірка правильності розрахунку доходів закладу освіти від навчання на платній основі, е Перевірка правильності розрахунку доходів закладу освіти від навчання студентів на бюджетній основі, f Перевірка правильності визначення питомої ваги дисциплін кожної кафедри в навчальних планах спеціальностей, g Перевірка правильності розрахунку доходів кафедр, h
-	Перевірка інформації про вартість навчання 1 студента на платній основі за усіма спеціальностями по усіх формах навчання, c	Перевірка правильності розрахунку доходів закладу освіти від навчання на платній основі, е Перевірка правильності розрахунку доходів закладу освіти від навчання студентів на бюджетній основі, f Перевірка правильності визначення питомої ваги дисциплін кожної кафедри в навчальних планах спеціальностей, g Перевірка правильності розрахунку доходів кафедр, h
-	Перевірка інформації про кількість бюджетників, d	Перевірка правильності розрахунку доходів закладу освіти від навчання на платній основі, е Перевірка правильності розрахунку доходів закладу освіти від навчання студентів на бюджетній основі, f Перевірка правильності визначення питомої ваги дисциплін кожної кафедри в навчальних планах спеціальностей, g Перевірка правильності розрахунку доходів кафедр, h

Продовження табл. 1

1	2	3
Перевірка інформації про кількість студентів, які навчаються на платній основі, а Перевірка інформації про вартість навчання 1 студента на платній основі за усіма спеціальностями по усіх формах навчання, с	Перевірка правильності розрахунку доходів закладу освіти від навчання на платній основі, е	Перевірка правильності визначення питомої ваги дисциплін кожної кафедри в навчальних планах спеціальностей, g Перевірка правильності розрахунку доходів кафедр, h
Перевірка правильності розрахунку вартості навчання одного бюджетника, b Перевірка інформації про кількість бюджетників, d	Перевірка правильності розрахунку доходів закладу освіти від навчання студентів на бюджетній основі, f	Перевірка правильності визначення питомої ваги дисциплін кожної кафедри в навчальних планах спеціальностей, g Перевірка правильності розрахунку доходів кафедр, h
-	Перевірка правильності визначення прямих витрат кафедр, i	Перевірка правильності розподілу прямих витрат між кафедрами, l Перевірка правильності визначення загальної суми витрат кафедр, n
-	Перевірка правильності визначення суми непрямих витрат кафедр, j	Визначення баз розподілу, k Перевірка правильності розподілу непрямих витрат між кафедрами, m Перевірка правильності визначення загальної суми витрат кафедр, n
Перевірка правильності визначення суми непрямих витрат кафедр, j	Визначення баз розподілу, k	Перевірка правильності розподілу непрямих витрат між кафедрами, m Перевірка правильності визначення загальної суми витрат кафедр, n
Перевірка правильності визначення суми непрямих витрат кафедр, j Визначення баз розподілу, k	Перевірка правильності розподілу непрямих витрат між кафедрами, m	Перевірка правильності визначення загальної суми витрат кафедр, n
Перевірка правильності визначення прямих витрат кафедр, i Перевірка правильності визначення суми непрямих витрат кафедр, j Визначення баз розподілу, k Перевірка правильності розподілу непрямих витрат між кафедрами, m	Перевірка правильності визначення загальної суми витрат кафедр, n	Перевірка правильності розрахунку грошових потоків кафедр, o
-	Перевірка правильності визначення залишкової вартості законсервованих основних засобів кафедр, p	Перевірка правильності розрахунку залишкової вартості діючих основних засобів кафедр, r Перевірка правильності розрахунку показника рентабельності основних засобів кафедр, u
-	Перевірка правильності визначення залишкової вартості всіх основних засобів кафедр, q	Перевірка правильності розрахунку залишкової вартості діючих основних засобів кафедр, r Перевірка правильності розрахунку показника рентабельності основних засобів кафедр, u
Перевірка правильності визначення залишкової вартості законсервованих основних засобів кафедр, p Перевірка правильності визначення залишкової вартості всіх основних засобів кафедр, q	Перевірка правильності розрахунку залишкової вартості діючих основних засобів кафедр, r	Перевірка правильності розрахунку показника рентабельності основних засобів кафедр, u
Перевірка правильності визначення залишкової вартості законсервованих основних засобів кафедр, p Перевірка правильності визначення залишкової вартості всіх основних засобів кафедр, q Перевірка правильності розрахунку залишкової вартості діючих основних засобів кафедр, r	Перевірка правильності розрахунку показника рентабельності основних засобів кафедр, u	Перевірка правильності визначення показника ефективності діяльності кафедр, v
-	Перевірка анкет експертного опитування, s	Перевірка правильності визначення значущості складових показника ефективності діяльності кафедр, t Перевірка правильності визначення показника ефективності діяльності кафедр, v
Перевірка анкет експертного опитування, s	Перевірка правильності визначення значущості складових показника ефективності діяльності кафедр, t	Перевірка правильності визначення показника ефективності діяльності кафедр, v

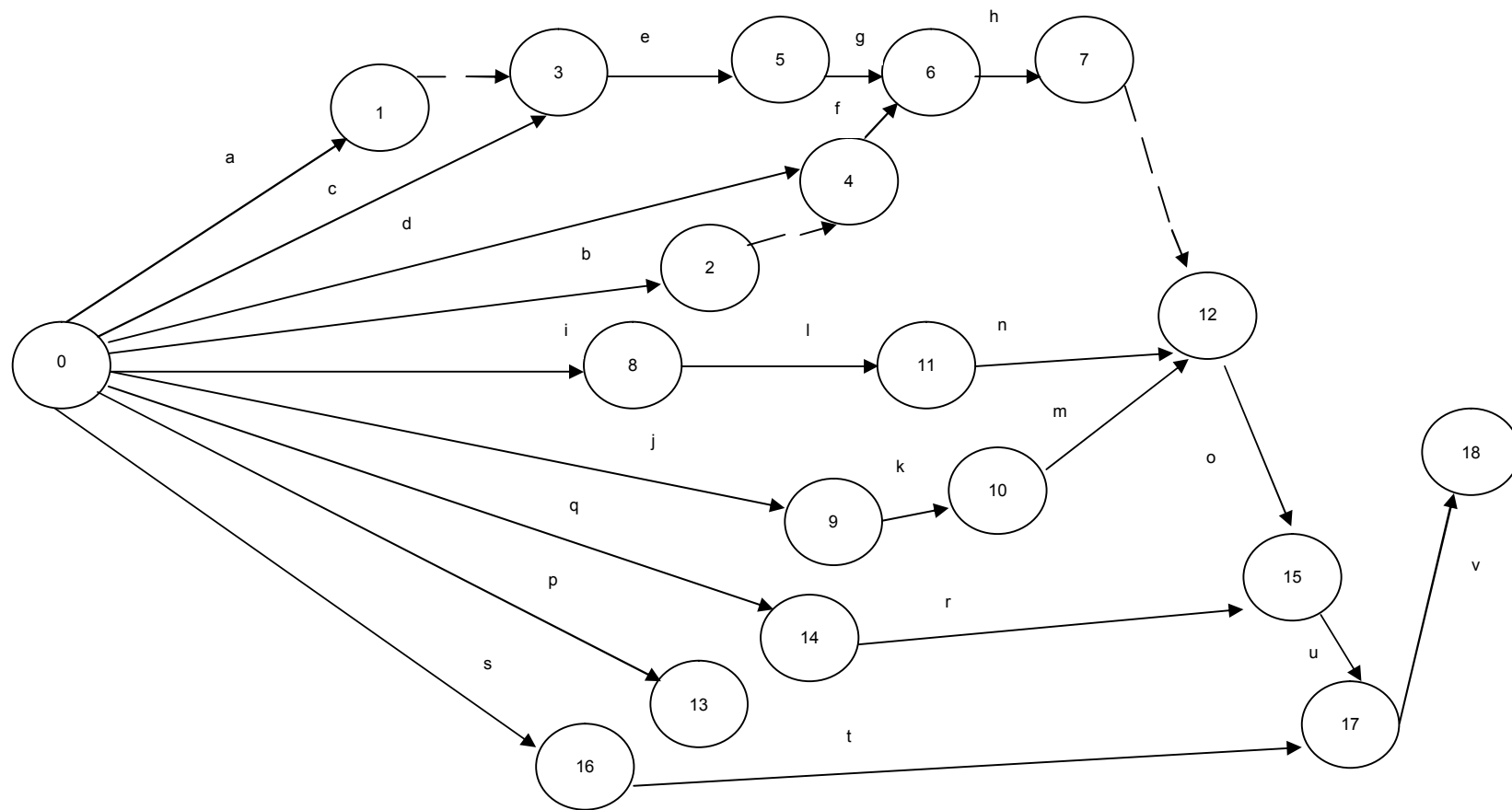

Рисунок 1.Планування послідовності робіт з аудиту ефективності діяльності кафедр вищого навчального закладу за допомогою сітьового графіку

Як видно з рисунку 1, деякі види робіт можуть виконуватись паралельно (роботи a, c, d, b, i, j, q, p, s), що дозволить оптимізувати їх тривалість, а також кількість аудиторів і склад аудиторської групи, яка здійснює перевірку.

Для більш раціонального планування та організації процесу аудиту ефективності діяльності кафедр вищого навчального закладу крім інформації, яка використовується для такої оцінки, необхідно сформувати перелік документів, котрі потрібні для цього.

В підсумку перелік документів, які необхідно перевірити в ході аудиту, такий:

а) документи, які існують у документообігу вищого навчального закладу:

- 1) контингент студентів;
- 2) відомість вартості навчання на платній основі;
- 3) план використання бюджетних коштів;
- 4) звіт про надходження та використання коштів загального фонду;
- 5) навчальні плани спеціальностей;
- 6) розрахунково-платіжні відомості;
- 7) штати кафедр;
- 8) акти прийому-здачі об'єктів основних засобів;
- 9) інвентарні картки обліку об'єктів основних засобів;
- 10) акти прийому-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів основних засобів;
- 11) прибуткові ордери;
- 12) касові ордери;
- 13) звіти про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт;
- 14) квитанції про витрати на послуги зв'язку;
- 15) службові записки;
- 16) план-схема розташування підрозділів вищого навчального закладу;
- 17) опис законсервованих об'єктів основних засобів кафедр;

б) додаткові документи, запропоновані авторами дослідження:

- 1) відомість розрахунку доходів кафедр;
- 2) відомість розрахунку витрат кафедр;
- 3) відомість розрахунку грошових потоків кафедр;
- 4) відомість розрахунку показника рентабельності основних засобів кафедр;
- 5) анкети експертного опитування;
- 6) відомість результатів оцінки значущості складових показника ефективності діяльності кафедр;
- 7) відомість розрахунку показника ефективності діяльності кафедр.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Таким чином, використання запропонованих підходів до планування та організації процесу аудиту ефективності діяльності кафедр дозволить встановити і підтвердити достовірність відображення облікових даних для прийняття управлінських рішень в цьому напрямку.

Предметом подальшого дослідження має стати визначення тривалості конкретних аудиторських процедур, кількості аудиторів і складу аудиторської групи, яка здійснює перевірку правильності оцінки ефективності діяльності кафедр вищого навчального закладу.

Список використаної літератури:

1. *Кубинська М.В.* Методичний підхід до проведення аудиту ефективності діяльності кафедр закладу // *Матеріали*

VII-ї Міжнародної науково-практичної конференції "Облік, контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю". – Черкаси: ЧДТУ, 2010. – Том I. – С. 143-145. 2. *Кубинська М.В.* Суттєвість типових Таблиця 1 Перелік робіт з аудиту ефективності діяльності кафедр (відповідно до сітвого графіку) помилок та перекручень при здійсненні аудиту ефективності діяльності кафедр ВНЗ // *Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції "Розвиток України в XXI столітті: економічні, соціальні, екологічні, гуманітарні та правові проблеми"*. – Тернопіль: Вектор, 2010. – С. 39-41. 3. *Кубинська М.В., Величко О.Г., Король Г.О.* Удосконалення управлінського обліку та контролю ефективності функціонування кафедр вищого навчального закладу // *Економіка: проблеми торі та практики*. – Випуск 247: В 6 т. – Т. IV. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2009. – С. 898-908. 4. *Величко О.Г., Король Г.О., Кубинська М.В.* Аналіз ефективності роботи вищих навчальних закладів та його інформаційне забезпечення // *Металлургическая и горнорудная промышленность*. – 2010. – № 7. – С. 14-17. 5. *Сисюк С.В.* Проблеми здійснення аудиту ефективності використання бюджетних коштів // *Галицький економічний вісник*. – 2005. – № 1. – С. 133-138. 6. *Чумакова И.* Аудит эффективности: зарубежный опыт и украинские реалии // *Бухгалтерский учет и аудит*. – 2009. – № 1. – С. 55-62. 7. *Сухарева Л.О., Федченко Т.В.* Аудит эффективности использования бюджетных средств: противоречия формирования понятийного аппарата // *Финансы Украины*. – 2006. – № 8. – С. 125-131. 8. *Критенко О.О.* Аудит эффективности застосування процедур державних закупівель // *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Майбутнє – аудит"*. – Кривий Ріг: Видавничий Дім, 2009. – С. 140-141. 9. *Михальчук В.В.* Аудит эффективности у державному фінансовому контролі // *Матеріали другої Всеукраїнської науково-практичної конференції "Сучасні проблеми фінансово-господарського контролю"*. – Кривий Ріг: КЕІ КНЕУ, 2008. – С. 410-411. 10. *Колчеева О.О.* Организация и методика проведения аудита эффективности использования государственных ресурсов: автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата экономических наук. – М.: Всероссийский заочный финансово-экономический институт, 2007. – 20 с.

КОРОЛЬ Григорета Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри обліку і аудиту Національної металургійної академії України

Наукові інтереси:

– організація, планування, облік і аналіз діяльності вищих навчальних закладів, підприємств металургії та машинобудування

КУЦИНСЬКА Марія Володимирівна – аспірант кафедри обліку і аудиту Національної металургійної академії України

Наукові інтереси:

– облік, аналіз і аудит діяльності вищих навчальних закладів